

UDK 930.253:929KartinH.

Prejeto: 16. 5. 2005

Zbirka dr. Herberta Kartina (1804–1960)

IVANKA ZAJC-CIZELJ

dr., arhivska svetovalka, Zgodovinski arhiv Celje, Teharska 1, SI-3000 Celje

IZVLEČEK

Dr. Herbert (Heribert, Hugo, Bertl) Kartin je izhajal iz premožnejše trške družine. Končal je pravo in bil zaposlen kot državni uradnik. Bil je ljubitelj in zbiralec umetnin in starin.

Kot ustvarjalec in imetnik arhivskega gradiva je pomemben predvsem zaradi svoje natančnosti in doslednosti, saj je shranil vsak dokument, pa naj je bil še tako banalen, kot je "obdohon".

Žal je v Zgodovinskem arhivu Celje našlo svoje mesto le del (po moji presoji) njegove bogate pisne zapuščine in še ta je bila prevzeta v popolnoma razsutem stanju.

KLJUČNE BESEDE: *dr. Herbert Kartin, Šentjur, zbirka, korespondenca, dokument, oporoka, obdohon*

ABSTRACT

THE COLLECTION OF LL.D. HERBERT KARTIN

LL.D. Herbert (Heribert, Hugo, Bert) Kartin came from a wealthy market town family. He had finished Law and was employed as a civil servant. He was the lover and collector of works of art and antiques.

As the creator and the owner of the archival material he is above all important because of his accurateness and consistency, for he had preserved each and every document, no matter whether it was considered banal, like the "obdohon".

Unfortunately, only part (in my opinion) of his abundant written legacy found its place in the Historical Archives of Celje and even that was taken over in absolutely scattered state.

KEY WORDS: *LL.D. Herbert Kartin, Šentjur, Collection, Correspondence, Document, Last will, Obdohon*

"Ljubi Bertl pridi, pridi, da Te srce naše vidi!"¹

Vpogled v zbirko dokumentov dr. Herberta Kartina, ki jih hrani Zgodovinski arhiv Celje, s poudarkom na dokumentih, ki prikazujejo Kartina s čisto človeške – nekoliko humornejše – strani.

O gradivu

Zbirko (prvotni del le-te) so najprej vodili kot osebni fond Pepce Kartin – ime je dobila po nečakinji dr. Herberta Kartina, ki je gradivo (0,1 tm) prodala Trubarjevemu antikvariatu v Ljub-

ljani. Ta je na dokumente opozoril Zgodovinski arhiv v Celju in arhiv jih je 22. marca 1972 odkupil. Kupnino v znesku 100,00 dinarjev je poravnala občina Šentjur.

Osebni fond Pepce Kartin je uredil prof. Tone Kolšek. Obsega večinoma upravno-poslovne spise trga (nekaj je tudi osebnih spisov – predvsem korespondence). Ta "fond" je bil pri urejanju prevzetega (drugega dela) gradiva priključen zbirki in predstavlja tehnično enoto, ki je pri arhivistični obdelavi nisem razbijala.

Drugi del gradiva je bil na podstrešju stavbe skladateljev Ipavcev, ki sta jo kmalu po koncu prve svetovne vojne kupila brata Kartin. Gradivo je bilo prevzeto v popolnoma razsutem stanju v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Vidno je, da je bilo večkrat premetano in prebrskano: večinoma so bili dokumenti zmečkani, raztrgani ali

¹ Zgodovinski arhiv Celje (dalje ZAC), Zbirka dr. Herberta Kartina (dalje Zbirka H. Kartina), sig. I/58, izrezek.

kako drugače poškodovani; pri korespondenci, ki je bila vložena v pisemske ovojnice je videti, da so trgali znamke in ob tem odtrgali tudi del dokumenta.

Tako je bilo med drugim (tudi) zato, ker je bil Herbert Kartin *posebnež*, ki ga okolica ni ravno prijazno sprejemala. V sporu je bil tudi s sorodniki in vsa zadeva je šla tako daleč, da je v prvi oporoki razdedinil (z izjemo manjših volil) vse takratno in prihodnje potomstvo (nečake in njihove že rojene ter še nerojene otroke) svojih bratov. V dodatku k oporoki pa je dopustil možnost dedovanja nečakinje Pepce, če bi izpadel glavni dedič, a se to ni zgodilo, kajti premoženje je prevzel *univerzalni dedič, mlad premožen kmet*, ki ni bil v sorodstvenem razmerju.

Nepodpisani avtor tipkopisa o Ipavcih in pomenu Šentjurja za slovensko zgodovino piše: "*Mesto, da bi srečni stanovalec vedel ceniti to, kar je tisočem bilo uničeno in požgano, se tega ni zavedal. Pokazal je vsej preteklosti hrbet, prekinil zveze s skoraj vsem Šentjurjem in sorodniki: tam pod daljnim Kalobjem je utopil vse bivše ideale v ogabni Šmarnici... Dolgotrajna obravnavanja glede oporoke po smrti so sicer doprinesla, da je revna nečakinja, delavka, zaposlena v Slovenski Bistrici, smela odkupiti od dediča večji del imovine, vendar proti težki zadolžitvi.*"² Lastnica ni stanovala v hiši, dajala jo je v najem. Z najemniki pa ni imela srečne roke, kajti *stanovalec gornjega nadstropja in mansarde*, ki je bil duševni bolnik, se je odločil, da si bo zakuril kar v stanovanju na tleh in si je zato pripravil *kupčke vnetljivega materiala*. Le srečnemu naključju se lahko zahvalimo, da so mu še pravi čas preprečili nameravano dejanje in pred ognjenimi zublji rešili tako dokumente kot tudi hišo.

Vse to se je kazalo tudi v stanju prevzete dokumentacije.

Drugače kot pri kupljenem gradivu gre pri prevzetem večinoma za osebne oziroma družinske dokumente. Posamezni upravno-poslovni spisi in tudi korespondenca nakazujejo, da je bil prvotni del zbirke (*osebni fond Pepce Kartin*) skupaj s pozneje prevzetim gradivom in gre v bistvu za zbirko kot celoto, čeprav vsebuje le-ta kar nekaj dokumentov, ki bi bolj sodili v upravne fonde kot v zbirko, vendar gre za spise, ki so povezani z dejavnostjo Herberta Kartina kot pravnika in njegovih sorodnikov kot upravnih delavcev.

Iz oporoke, ki jo je dr. Herbert Kartin napisal 25. septembra 1953 in so jo overovile tri priče 7. oktobra istega leta, je vidno, da je imel dokumente urejene in tudi pravičen odnos do njih, kajti spise, pomembne za zgodovino trga, je na-

menil Zgodovinskemu društvu v Celju. Pri točki 2 v poglavju IX namreč pravi: "*Zgodovinsko društvo v Celju dobi ves material za šentjursko zgodovino, ki se nahaja v dveh škatljah v 2. predalu od zg. komode v veliki sobi v 1. nadstropju in deloma izven njih istotam.*" *Družinske dokumente, očetov dnevnik in dnevnik tete Mimi Ipavec* je namenil bratu Josipu Kartinu. Osebne dokumente navaja v X. poglavju: "*Spodaj navedeni fascikelni so več ali manj važni, ker se iz njih razvidi moj celoten položaj.*"

Iz oporoke ni vidno, kdo naj bi prevzel te dokumente, ker pa gre za osebne in posestne spise, jih je verjetno prevzel dedič. Kartin je oporoko dopolnil novembra 1956, vendar v delu, ki se nanaša na dokumentacijo, ni nobenih sprememb.³

Glede na vsebino prevzetega gradiva in poizvedovanja mislim, da *dedič dokumentacije*, pomembne za zgodovino Šentjurja, ni predal Zgodovinskemu društvu ali kateri od sorodnih ustanov, ampak ga je skupaj s hišo prodal Pepci Kartini, ta pa je nekatere dokumente prodala Trubarjevemu antikvariatu v Ljubljani, del pa je končal na podstrešju in bil prepuščen na milost in nemilost *človeškemu dejavniku*, vse dokler se niso Šentjurčani odločili, da hišo skladatelj Ipavec obnovijo in so glede na to, da so na podstrešju našli knjige in spisovno gradivo, poklicali zastopnika knjižnice in Zgodovinskega arhiva, da sta poskrbela, da se je ohranila kulturna dediščina.

Celotno dokumentacijo sem uredila po sklopih:

- I. **osebni dokumenti, 1896–1957, 0,3 tm.** (rojstni in krstni listi Herberta in njegovih staršev; spričevala in potrdila; službeni spisi: dekreti, napredovanja, službena korespondenca, upokožitev; premoženjski spisi: dohodnina, vprašanje dediščine, oporoka, poslovilno pismo; osebna korespondenca: starši in sorodniki, znanci in znane osebnosti; pravna korespondenca),
- II. **službeni spisi, 1928–1940, 0,05 tm.** (spisi, povezani z uradovanjem H. Kartina),
- III. **Drusus Germanicus, 1921–1955, 0,1 tm.** (kupna pogodba za bronasto poprsje rimskega dečka, ki ga je našel posestnik Jakob Vovk na svojem posestvu, oda, posvečena najdbi, publiciranje najdbe, strokovna mnenja in cenitve, dokazovanje lastništva, razlastitev),
- VI. **starine, 1923–1955; 0,02 tm.** (spisi, povezani s posedovanjem in pridobivanjem starin in umetnin – večinoma gre za ure, pohištvo in dragocenosti),
- V. **trške zadeve, 1820–1912; 0,11 tm** (Josef Čampa, uslužbenec trške občine – spisi; Franc

² ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. VII/261, Pomen Ipavcev in Šentjurja za slovensko kulturno zgodovino, tipkopis brez podpisa avtorja (verjetno gre za Herbertovega brata, Jožefa Kartina), Ljubljana 1960.

³ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/44, *Testament dr. Herberta Kartina, stamujočega v Šentjurju pri Celju*, 7. oktober 1953 in *Nadaljevanje testamenta*, 22. november 1957.

Spričevalo o zaščitnem cepljenju 12 letnega Herberta Kartina proti črnim kozam, 13. julij 1896.
(ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/1)

Kartin – župan, spisi; trška in okoliška občina – spisi; trške pravice in sejmi; trški arhiv⁴).

VI. komunalne zadeve, (1889–1956); 0,02 tm (ureditev vodnjaka, napeljava vodovoda, urejanje cest, elektrifikacija, urejanje okolja),

VII. gradivo odkupljeno od Trubarjevega antikvariata, 1804–1936, 1960; 0,1 tm. (protokoli magistrata, posestni spisi, sejmi in prošnja, korespondenca, tipkopis *Pomen Ipav-*

cev in Šentjurja za slovensko kulturno zgodovino, Spomenica izdana ob 200-letnici Ipavčevega doma v šentjurju pri Celju, poletje 1960. (Po kontekstu sodeč je avtor verjetno Herberov brat Jože, ki je živel v Ljubljani).

O ustvarjalcu in zbiratelju

Daljnega leta 1884, 2. novembra, se je materi Mariji⁵ in očetu Francu⁶ rodil sin, ki so ga krstili

⁴ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. V/193, korespondenca s štajerskim deželnim arhivom (dalje ŠDA) v Gradcu o prevzemu šentjurskih listin 1900–1912 (trško občino sta takrat zastopala dr. Gustav Ipavec in Franc Kartin). Iz dopisa ŠDA (8. februarja 1906) je vidno, da je informacijo o ohranjenih trških listinah in dokumentih posredoval študent prava Kartin. Obrnili so se na trško občino, naj jim preda starejši trški arhiv, kajti ŠDA se od ustanovitve (1869) trudi, da bi zbral arhivalije štajerskih mest in trgov, jih uredil in ohranil, kar je v interesu tako imetnikov kot tudi zgodovinarjev. ŠDA prosi občino, da mu izroči ohranjene listine in dokumente v trajno varstvo, on pa se obveže, da bo poskrbel za varstvo pred požarom, ureditev dokumentov in posredovanje posameznih dokumentov, če bi jih trg potreboval. Stroške prevoza prevzame ŠDA. Trške arhivalije je ŠDA prevzel 6. novembra 1907.

⁵ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/58, pesem, posvečena Herbertovi materi Mariji (po domače Mici) in njenima dvema sestrama: "V Braslovčah pri Celju mi hiša tam stoji. Ima številko štiri, zalih deklet pa tri. Se reče tam pri PAUER, rodbino vsak pozna. Dekleta so pa: Mica, Magda in Hanika. Ta prva je živahna in dobro plesat zna. Ta druga je bolj mirna, pa dobrega srca. Ta tretja s'cer najmlajša, pa špegle že ima. Na pošto s tem naslovom oddam le-to pismo. Prepričan, da ga pošta čist' točno dostav' la bo !!!"

⁶ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/2, Krstni list Franca Kartina, starša sta bila oče Franc Kartin in mati Anna Kartin, rojena Tschampa (tudi Čampa); krstna botra pa Alojz Čampa in Ivana Ipavic.

Potrdilo o vpisu na Pravno fakulteto Univerze v Gradcu, 4. november 1905.
 (ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/5)

pod imenom Heribert Pavel. Oče je bil trgovec v Šentjurju. Mati je izhajala iz premožnejše trgovske družine Pauer v Braslovčah.

Osnovno šolo je obiskoval v Šentjurju od leta 1891 do 1896 in jo končal s prav dobrim uspehom. Šolanje je nadaljeval na gimnaziji v Mariboru in bil sošolec Franca Kidriča. Blestel je predvsem pri naravoslovnih predmetih. Maturiral je leta 1904 in se naslednje leto vpisal na pravno fakulteto Univerze v Gradcu, kjer je leta 1910 promoviral.

Zaposlil se je kot vojaški sodnik najprej v Trstu in nato v Ljubljani. Vsi poskusi, da bi dobil civilno službo so bili zaman in leta 1914 je opravil državni izpit za vojaškega sodnika na Dunaju ter dobil naziv *aktivni nadporočnik avditor*. Leta 1917 je bil povišan v *stotnika – avditorja*.

Za zasluge je prejel leta 1916 bronasto medaljo in naslednje leto še zlato vojaški križec.

Po vrnitvi iz Rusije po prevratu se je javil pri vojaškem sodišču v Ljubljani – tu je bil zaposlen do premestitve na vojaško sodišče za oficirje v Beogradu; tam je leta 1919 dobil naziv *sodni kapetan II. razreda*. Leta 1921 je bil na lastno željo razrešen vojaške službe.

Po odpustitvi iz vojske je dobil službo okrajnega komisarja v IX. *položajnem razredu* na okrajnem glavarstvu na Ptuju.⁷

Januarja leta 1924 je dobil službo na okrajnem glavarstvu v Šmarju pri Jelšah in postal naslednje leto okrajni glavar; tu je služboval do leta 1932, ko je dobil dekret o upokojitvi.⁸

Komaj sedeminštiridesetletni (samski) upokojenec, se ni mogel sprijazniti z nepričakovanim brezdeljem, zato je vložil na ministrstvo za notranje zadeve prošnjo za ponovno zaposlitev, kajti položaj se mu je zdel *kritičen in nevzdržen*, ker se je *umsko in fizično počutil še dovolj sposobnega za opravljanje državne službe*. Vlogi je priložil zdravniško spričevalo, iz katerega je vidno, da je bil telesno in duševno zdrav in sposoben za službovanje.⁹ Vloga je bila uspešna in Kartin je bil že 13. oktobra postavljen za banskega svetnika Moravske banovine v Nišu. Naslednje leto je bil premeščen v Split za banskega svetnika Primorske banovine, kjer tudi ni ostal dolgo.¹⁰

Leta 1934 je prišel ponovno v Slovenijo in prevzel delo sreskega načelnika v Dolnji Lendavi. Tega njegovega službovanja se je leta 1946 spomnil pisatelj Miško Kranjec v dveh podlistkih, objavljenih v Ljudski pravici z naslovom *Zgodba o sreskem načelniku*. Tudi Kartin ju je dobro sprejel – avtorju se je namreč osebno zahvalil, ker ga je ta *blagovolil še dokaj simpatično orisati*.¹¹

Kot banski svetnik pri kraljevi banski upravi v Ljubljani naj bi začel delovati novembra leta 1936, dokument o tem ni ohranjen – obstaja le obvestilo o dekretu; tudi če je opravljal to delo, ga je zelo kratek čas, kajti že naslednje leto je bil v Šmarju sreski načelnik.

20. avgusta 1939 se je huje poškodoval – imel je zlomljeni obe nogi pod kolenom. Nesreča naj bi se zgodila zaradi neprimerne vožnje šoferja. Zdravljenje in rehabilitacija sta trajala dobrih osem mesecev. Kmalu po vrnitvi na delovno mesto ga je čakalo neprijetno presenečenje – dekret o upokojitvi. Upokojil se je 1. junija 1940, vendar se z *brezdeljem* ni sprijaznil in se je v začetku leta 1941 ponovno poskušal zaposliti.¹² Njegova prizadevanja je prekinila mobilizacija 1. aprila 1941; 14. aprila je bil ujet in poslan v ujetništvo; vrnil se je 14. januarja 1942, vendar ne v Šentjur ampak si je pribežališče poiskal pri bratu Jožetu v Ljubljani.¹³

Svoje pravniško znanje je med okupacijo in neposredno po njej izkoristil tudi zato, da je pomagal posameznikom in družinam do raznih pomoči.

Po vojni se je vrnil v Šentjur in preko angleškega konzulata poskrbel za vrnitev umetnin, ki so bile odtujene iz njegove hiše med vojno. Zadnja leta življenja mu je zagrenil spor z bratom Jožetom.

Herbert Kartin je bil vsekakor zanimiva osebnost in za podeželske ljudi posebnejš, ki ga niso razumeli, saj ni sodil v kalup povprečnega človeka, ki bi ustrezal takratnim splošno veljavnim družbenim normam, zato so med ljudmi krožile o njem različne govorice, h katerim so nemalo pripomogli tudi družinski spori.

Dokumenti ljudske folklore

Pri urejanju in prebiranju dokumentacije sem dobila vtis, da je bil izjemno natančen in skrben človek. Vse dokumente je skrbno hranil; nekatere

⁷ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/17, obvestilo o sprejemu v službo, 30. maj 1921, službena prisega, 22. avgust 1921: "*Prisega. Jaz Herbert Kartin prisegam pri vsemogočnem Bogu, da hočem vladajočemu kralju Aleksandru I. zvest biti in da hočem svoje službene dolžnosti točno in vestno izvrševati po ustavi, zakonih in zakonitih naredbah predpostavljenih mi oblasti. Tako mi Bog pomagaj!*"

⁸ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/23, dekret o upokojitvi, 29. marec 1932.

⁹ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/25, vloga za reaktivacijo, 27. maj 1932, zdravniško spričevalo, 17. maj 1932.

¹⁰ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/26, namestitveni dekret za banskega svetnika Moravske banovine v Nišu, 18. oktober

1932; namestitveni dekret za banskega svetnika Primorske banovine, 11. april 1933.

¹¹ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/76, pismo Mišku Kranjcu, 22. februar 1954.

¹² ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/39, Prošnja za reaktivacijo, 17. februar 1941.

¹³ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/40, Vloga RK za materialno pomoč, 19/1–1942.

Indeks študenta prava Herberta Kartina – prva stran, 29. september 1905.
(ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. 1/5)

tako v izvirniku kot tudi v prepisu – zlasti dekrete, ki so bili v cirilici. Hranil je ne samo prejeta pisma, ampak tudi dvojnike poslanih. Na žalost pa se je ohranil le del te dediščine.

V Kartinovi zbirki so se ohranili tudi dokumenti, ki slikajo takratno življenje in odnose med ljudmi. Del teh, ki se zdijo nekako bolj osebni in poudarjajo domiselnost in iskrihost človeškega duha, ki sicer umira z današnjim potrošništvom in nemogočimi reklamami, ki obljublajo *lahko-vernežem* mladost, lepoto, idealno postavo, bogastvo in še kaj, navajam v nadaljevanju. Med njimi je tudi izvirna, vsestranska in predvsem domiselna naprava *Obdohon*, ki je *krona ljudske iskrivosti*.

Pri navedenih dokumentih gre za bolj ali manj pikra voščila in sporočila, ki so nepodpisana in večina tudi brez datuma, jih pa lahko uvrstimo v

obdobje (do leta 1932), ko je Kartin služboval na Ptuj in v Šmarju pri Jelšah. Vsebinsko se dokumenti dotikajo dveh Kartinovih slabosti – samega stanu in gurmanstva.

Za Miklavževo, decembra leta 1921, je dobil Kartin tole pesem; mislim, da jo je napisala ženska roka:

*"Miklavž živi visoko vrh neba,
napake čednosti On vse pozna;
če česa pa natančno še ne ve
mu zlata knjiga hitro vse pove.*

*Tam na glavarstvu imajo Kartina,
ki sama je dobrota in milina,
a vendar kakor že je vsak,
seveda Bertl ni brez vseh napak.*

*Od vseh pa ta najhujši je napaka,
ki dobro jo pozna že dama vsaka,
da on gospice vedno s tem pozdravi,
da "babnce" in "piške" redno pravi.*

*Da na slabost bi mislil vekomaj,
položil je pravični Nikolaj,
prav skrbno in previdno s kletko malo
za komisarja Kartina piško zalo."*

Za podobno priložnost je bila napisana tudi ta pesem, le da od "svetnika iz podzemlja":

*"O ljubi moj, gospod Kartin,
vi res ste kavalir prav fin.
Ker lep ste fant, močan in zdrav,
ožen'te se, pa vse bo prav!"*

*Berta, Poldka, Ida, Minka, Marica,
vsaka prav rada se z vami pobaha.
Pa dolgo vsa deklice ne bodo čakale še,
prav kmalu se bodo pomožile vse.*

*Izber'te hitro so devičičo,
podajte ji vašo orjaško desničico,
poved'te jo skoro pred oltar.
To vam svetuje Lucifer star."*

Pesmi lahko postavimo v obdobje ptujskega službovanja, naslednja pa je prav gotovo iz šmarskega obdobja, in sicer iz obdobja okrog leta 1930:

*"Hitro minil veseli je Pust.
Zdaj konec je gostij in mastnih ust.
Kdor zbral si ni družice do resne Pepelnice,
zdaj kisko se drži,
življenje mu smrdi.*

*Ker ženiti se niste hoteli,
zato ste zdaj popolnoma osameli.
Čaka vas le še samostan,
kjer večno devištvo obeta se vam.
Tam boste samotno vzdihovali,
"ledik" stan pomilovali,
stare svetnike študirali
in "strene" ure manikirali."*

Naslednja pesem je datirana 7. januarja leta 1932 in govori o gurmanskih užitkih:

*"Bertl, dragi, čuj – novica,
čaka tebe – klobasica.
Včeraj bi že moral priti
in pa dobre volje biti - .
No pa danes se požuri,
če bo sedem na šmarski uri,
da klobasa je ne odkuri!
Odpрте ti ostanejo duri,
čeprav se malo zamudiš,
vedno nas razveseliš!"*

Na omenjeno pesem se je Kartin odzval s temi verzji:

*"Jaz tudi uvrstim se med voščilce,
prinašam skromno, majčkeno darilce,
ker ste na mene vi se tud spomnili,
in mi nekoč klobaso podarili.
Teknila mi je prav zares!"*

*Še več – sem srečal vas nekoč na cesti,
in ker navada taka je že v mestih,
da kavalir ne sme pustiti same
po cesti se sprehajaj znane dame,
sem spremil vas seveda tudi jaz!"*

*In vi ženica, mati, gospodinja,
napake vidi, se na vse spominja,
pogledali na mojo ste desnico
opazili na njej rokavico,
ki lukenj je imela menda pet!"*

*Da jo zašijete ste obljubili,
obljubo tudi brž ste izpolnili!
Življenje naj vam daje večno slavo,
z dolarji zlatimi naj vam ovenča glavo,
naj vliva vam šampanjca v bistro čašo
in z avtom vozi srečo v hišo vašo,
do smrtne ure vsaki čas!"*

Da so lahko posledice dobre hrane glasne in tako neprijetne, da imajo tudi gluhi nekaj od tega, priča to pismo:

"Častiti gospod glavar!"

Po svojem zaupniku v Jugoslaviji, sedanjem ministru notranjih zadev, sem prejel v zadnjem trenutku nad vse razveseljivo vest, da ste častiti gospod glavar pred kratkim časom v nekem svetovno znanem kopališču tako rekoč oficijelno obljubili pristop k nesporno izvrstnemu orkestru in se pri tej priliki odločili za pihalo.

Upoštevajoč današnji skrajno težak gmotni položaj državnih uradnikov, ki ne da priti največjemu talentu na tem polju do zaslužene veljave, si vam dovoljujem podariti pihalo, kojega nebeško nežni glas se naj ne razlega samo po šmarski dolini, temveč daleč preko meja šmarskega sreza do nebeških višav, kjer naj razveseljuje po nebeških pozavnah razvajena ušesa tistih, ki so deležni večnega zveličanja. Ker pa je zlasti pri začetniku pričakovati, da ne bo eden ali drugi ton popolnoma čist, se pa izvolite poslužiti priloženega sredstva; v začetku je pač treba do dosežene popolnosti večkrat piliti.

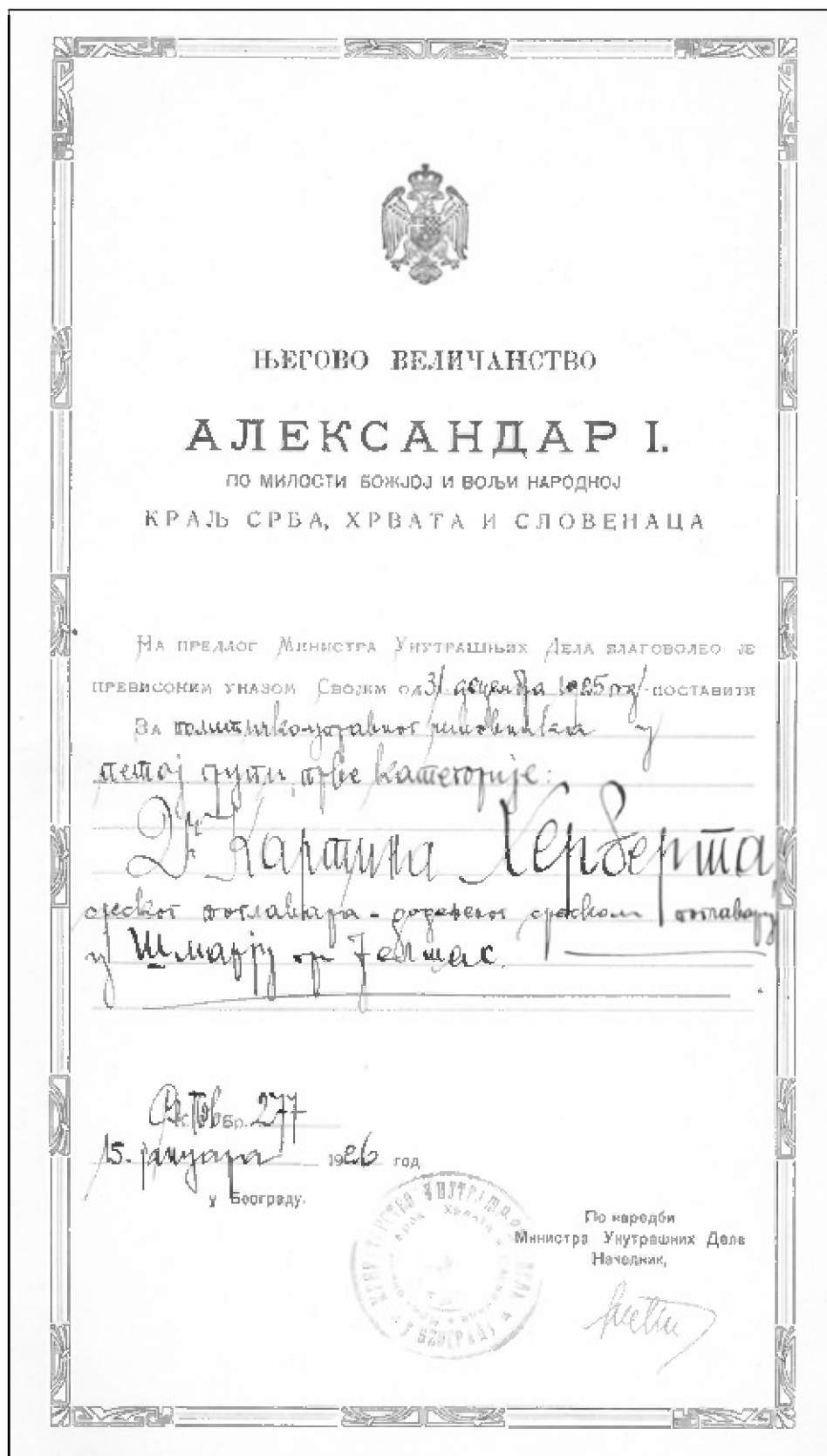
Da pa dam svoji stari želji viden izraz, Vam tudi podarim zastopnico nežnega spola, ki vam naj krepí Vaše živce in slajša vaše pri politični upravi že itak sladko, brezskrbno in krasno življenje.

Bog živi!

Vam naklonjeni Miklavž"

Listina o podelitvi vojaškega priznanja za hrabrost, 19. junij 1917. (ZAC, Zbirka H. Kartina, sig I/14)

Listina o napredovanju državnega uradnika v peti plačilni razred prve skupine,
 15. januar 1926. (ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/19)

Verjetno je bila anonimnemu, z rdečo barvico napisanemu pismu priložena kopija reklamnega sporočila "d.d. Obdohon, Zagreb, poštni predal št. 13" z navedbo datiranja: "datum poštnega pečata".

"Prosimo prečitajte v odličnem interesu Vašega zdravlja do konca in dajte naprej!!!"

Pred nekaj časom je celemu svetu takorekoč sapa zastala, ko se je bliskovito raznesla novica o epohalni iznajdbi, ki je v stanu preoblikovati vso družabno lice sveta.

Izredno nas veseli, da Vam zamoremo kot edini zastopniki razpečevanja te iznajdbe v naši državi postreči z njo in Vam v naslednjem predočiti njeno eminentno socialno važnost in vrednost, koje lastnosti so ji v popolnem obsegu priznane od zdravnikov in estotov.

Kot je znano povzročajo plini, ki se pri prebavi često v velikih množinah razvijajo, zdravju zelo škodljiva napetja, ki zagledajo beli dan pogosto v obliki eksplozij, ki so tako vsled svojega tona, kakor tudi vsled neprijetnega vonja od človeške družbe osovražene.

Vsem tem nadlogam pa smo prišli v okom z našim aparatom "Obdohon", ki smo ga dali patentirati v vseh civiliziranih državah.

Lični in smiselno konstruirani aparat se zamore vložiti brez bolečin v človeški izločevalni organ, kjer vlovi in potegne nase nastajajoče pline popolnoma brezslušno in skrbi celo zato, da se pretvori originalni vonj iz organa nastopajočega plina v poljubno dišavo kot n.pr. narcise, vijolice, šmarnice itd.

Vaš cenjeni naslov nam je dobrotno javil naš prijatelj in nam diskretno zaupal, da tudi vi bolujete na tej bolezni na posebno neprijeten in za družbo neznosen način, vsled česar si dovoljujemo ponuditi Vam ta naš aparat, da vam s tem omogočimo občevanje tudi v boljših krogih.

Cena aparata znaša neobvezno Din 150.- za komad. Opremljenemu z izmenjevalno napravo se cena zviša za Din 90.- po komadu. Poleg tega smo v prijetnem položaju, da dobavimo aparat z godbeno opremo. Doslej imamo v zalogi melodije:

"Tihi veter z morja", "Oj le naprej, dokler je še vetra kej", "Ljubezen diha vsaka stvar", "Skala poka, hrib se lomi, naj se zemlja strese" in "Buči morje..." Vse postavljeno postaja Zagreb.

Ta aparat, ki ga vedno izpolnjujemo, smo po najnovejših iznajdbah še izpopolnili tako, da se z njim imitirajo posamezni pevski glasovi: I. in II. tenor, I. in II. bas, I. in II. sopran in alt, ter glasovi posameznih orkestralnih instrumentov. S tem je dana možnost ustanovitve celih kvartetov in orkestrov, pri čemur bo pripomogla, predvsem za daljše solo točke, zelo učinkovita izpopolnitev, da se gonilni material ekonomično razdeli na ves čas, ko traja proizvodnja kakega muzikalnega

komada. Mehanična regulacija od fortissima do pianissima pa nikakor ne ovira, da proizvajalec še sam ne bi mogel vložiti vsega svojega muzikalnega znanja ter globokega razumevanja in čustvenosti v dotični muzikalni komad.

Nabavna cena je v tej krizi samo navidežno visoka, ker se stroški kmalu izplačajo. Tako bo skrbni oče z več člansko rodbino gotovo raje riskiral ta izdatek, da priklene svoje rodbinske člane na dom, kjer se bodo lahko vsak večer vršile vaje v domači godbi, v obliki salonskega orkestra za generalno vajo in domači orkester v zadnjih dveh dnevih tedna, to je petek in soboto.

Zakonca brez otrok si bosta kratila čas doma s čustvenimi dueti, samci in samice pa s solo točkami na različno vrsto instrumentov, vsak po svojem okusu in trenutnem razpoloženju ter svoji konstituciji, za kar jim bo dala cela kolekcija glasov izbire dovolj. Tako si bodo debele osebe izbrale činele, bas ali bombardon, suhim pa bodo na razpolago še krilovke, klarineti, pikolo flavte in violine.

Vdovec ali vdova bosta lahko še naprej igrala skladbe v duetu in tako ne bosta tako hudo čutila izgube svojega druga. Stare device bodo lahko dosegle virtuoznost v bravuroznem komadu: "Molitev stare device".

Komponist lahko s tem aparatom študira posamezne glasove svoje kompozicije ali pa njen orkestralni učinek. Iz bolniških sob po bolnicah se bo umaknila mračnost veselemu razpoloženju bolnikov, če bo skrbna uprava skrbela za nakup aparatov "O b d o h o n" v zadostnem številu. - - - V šahovskih klubih in pri šahiranju v kavarnah, ne bo več slišati monotone in duhamorne godbe kibicev in igralcev, ampak se bo vsaka igra že lahko smiselno začela s: "U boj, u boj...!" In se bo lahko ves čas spremljala z orkestralnimi in solo točkami.

Kombinacij za uporabo te idealne iznajdbe je nebroj, posebno če ne pozabimo na varijante, ki nam jih omogočuje pretvarjanje duha izločenega plina v poljubne dišave.

Si le morete misliti idealnejše iluzije kot, če n. pr. ženski zbor zapoje z "Obdohonom" narodno pesem "Rožmarin" in se pri besedah: "Rožmarin ima svoj duh" razširja duh po rožmarinu iz vložka "Obdohona" ali pa vonj: "Mille fleurs" pri pesmih "Rožic ne bom trgala, "Rože je na vrtu plela", "Dekle, dekle, delaj pušlec" itd. !!!

Nášemu aparatu, ki omogoča, kakor je razvidno, nebroj kombinacij in neizčrpno vrsto razvedrila, se ima že marsikateri par zahvaliti za svojo življenjsko srečo, če je kongenialnost v njegovi uporabi pokazala sorodnost dveh duš.

Omeniti moramo še, da naš aparat "Obdohon" vsled preciznega vsesavanja vseh škodljivih plinov najuspešnejše preprečuje odebeljenje in je torej idealno sredstvo za obdržanje in zopetno pridobitev vitke linije.

G O S P O D M A R Š A L I

Današnji londonski radio je jutraj prinesel žalostno vest, da ste gospod maršal zboleli na kolenih kamenih.

Poznam, kako huda je ta bolezen ter je namen tega mojega pisma, da Vas, dragi naš maršal, pripomorem do sigurnega ozdravljenja.

Moram širše opisati, kako pot Vam priporočam, da utemeljimo njeno priporočljivost.

Bil sem od ustanovitve šmarnskega areza od 1. 1924 pa do 1. 1940, ko me je pokojni ban dr. Matlučen poleg tega, da me je doletela teška nesreča, da sem si slomil ob teški avtomobilski nesreči obe nogi in utrpel težek živčni pretres, še predčasno upokojil, z predledkom 5 let, ko sem radi slabega izida volitev za časa Živkovića moral v Rio najprej podučelnik in potem od 1. 1926 načelnik areza, kamor sem se vrnil 1. 1937 in se 1. 1939 pohešrečil.

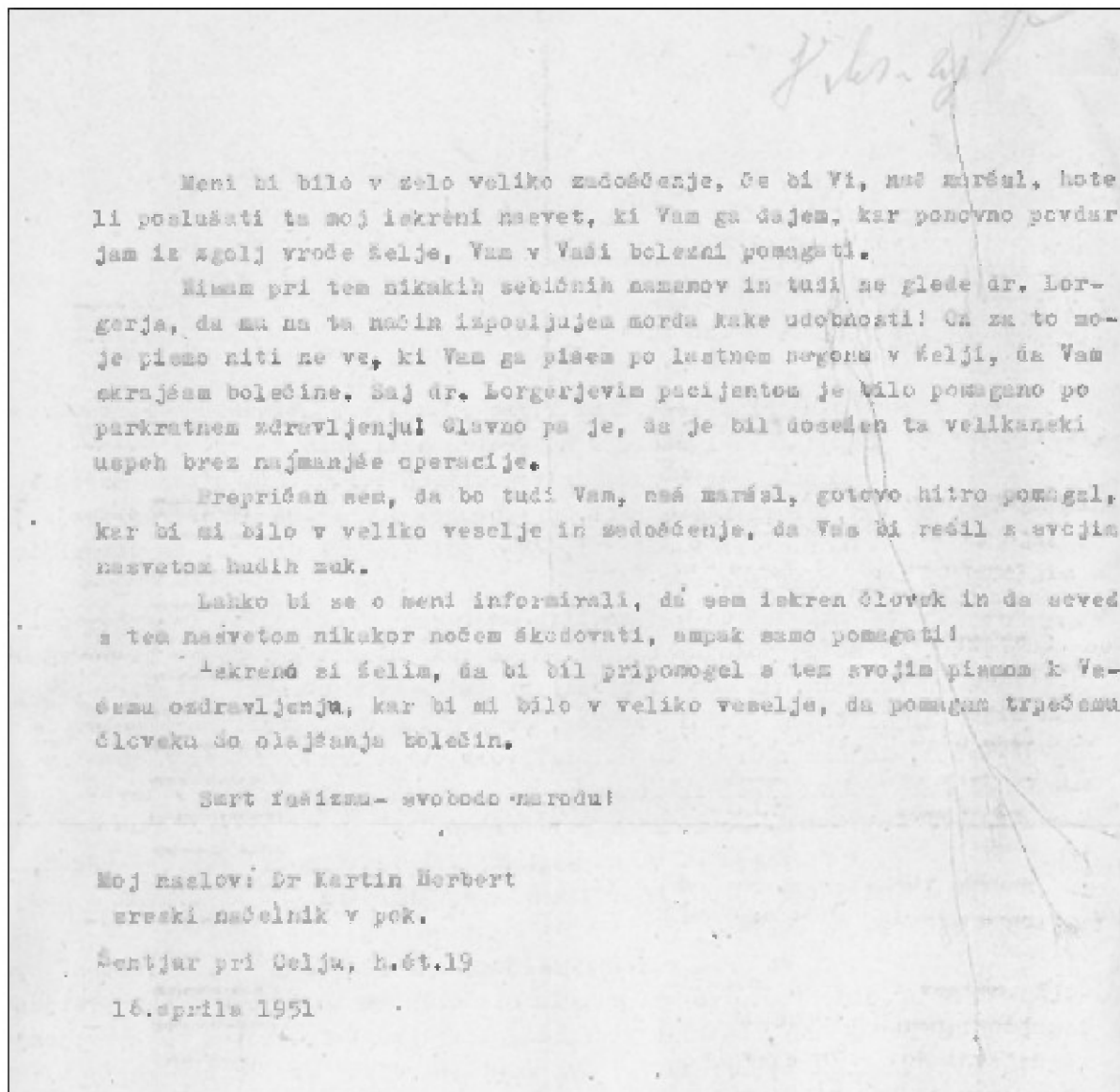
V Šmarju mi je bil najboljši prijatelj Dr. Viktor LORGEK, ki je še sedaj tam v svojem rojstnem kraju zdravnik in ga vlasti Zagorjani silno visoko cenijo.

Ta mož ima silno temeljito znanje ter je silno vesten. Njegova specialiteta so ravno bolezni kolčn. Prihajajo k njemu pacienti celo iz Zagreba, katerim so specialisti dali le kratek rok življenja, če se ne dajo operirati. On ima zahvalna pisma svojih bivših pacientov ki jih je ozdravil brez vsake operacije.

Njegovihzadevni sloves je prišel celo v Rio, od koder ga je dekan juridične fakultete prosil, da naj pošlje njegovemu zdravniku navodilo, kako on zdravi bolezni na kolčn.

Prosim, ne podcenjujte njegovo znanje zato, ker je samo po sebi zdravniki Sotovo Vam bodo na razpolago kapacitete! Vendar bodo silile v Vas, da se dajte operirati.

Pokličite ga iz Šmarja k sebi na preiskavo in posvet in vi doli boste, da Vam bo sigurno pomagal. Seveda bi morali to storiti brez vednosti svojih zdravnikov, ker bi bili oni morda ahaljeni in bi Vam to odsvetovali. iz varoke, da bi jih ne blamiral nevedni podeželski zdravnik.

Pismo Josipu Brozu Titu, v katerem mu Kartin svetuje glede zdravljenja žolčnih kamnov, 16. april 1951. (ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/75)

Ker torej aparat "Obdohon" združuje tako različno praktične in zdravstvene koristi z idealnimi in daje neizčrpne možnosti uporabe, je pač naš aparat "Obdohon" najidelnije darilo prijateljem in znancem, za Novo leto, Božič, Veliko noč ter za godove in rojstne dneve.

Vljudo Vas prosimo, da nas blagovolite priporočiti v krogu svojih interesentov, ki jih posedujete v ogromnem številu in si usojamo vas opozoriti tudi na to, da zamoremo gospodom oddati naše zastopstvo proti proviziji in bi bil postranski zaslužek v tej krizi, za Vas z ozirom na velikanski pomen te epohalne iznajdbe uspešen.

Gg. zdravnikom in društvom, zlasti šahov-

skim, kojih člani mnogo sedijo, dajemo znaten popust samo, da se ta epohalna iznajdba čim bolj popularizira.

Od državnega notarja overovljena zahvalna pisma so Vam vsak čas pri nas na vpogled.

Zavarujemo se pa vnaprej najenergičnejše proti domnevi odnosno proti očitku, da se gre tu za kako šalo, ker smo v pustnem času. Trošenje takih domnev in neresnic od strani naše konkurence bomo sodnijsko zasledovali.

Namen nujnega razpošiljanja teh ofert v pustnem času je edino ta, da opozorimo pravočasno p. t. občinstvo na naš aparat, da si ga zamore čim prej naročiti, ker bo kmalu napočil postni čas, ki

je vsled postnih jedi najprimernejši in najugodnejši za uporabo aparata "Obdohon" v najrazličnejših kombinacijah.

Pričakujemo cenj. naročila, priporočila in Vašo ponudbo glede razpečevanja teh naših aparatov ter beležimo z odličnim spoštovanjem."¹⁴

Koliko je Kartin omenjeno ponudbo vzel resno ne moremo vedeti, zgleda pa, da je bil v dvomih ali naj zasluži kakšen dinar s posredništvom ali ne, saj si je letak natančno pretipkal in na koncu, pri navedbi številke poštnega predala v Zagrebu, navedel: *"ali Celje, poštni predal 10"*.

¹⁴ ZAC, Zbirka H. Kartina, sig. I/58, Razni verzi in voščila.